

คู่มือการปฏิบัติงาน

วิจัยและพัฒนา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๒

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

กลุ่มวิจัยและพัฒนา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดระบบงานให้ง่ายต่อการปฏิบัติ โดยคู่มือนี้สามารถเป็นแนวทางให้บุคลากรที่ไม่เคยปฏิบัติวิจัยสามารถเข้าใจกระบวนการงานวิจัยตามคู่มือนี้ได้ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน งานวิจัยและพัฒนาเป็นงานหลักของกรมวิชาการเกษตร

หากมีความคลาดเคลื่อนในถ้อยคำหรือข้อความของคู่มือมีความผิดพลาดประการใด หรือหากมีข้อเสนอแนะและเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง คู่มือการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนา ขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ ต่อไป

วิภาวรรณ ดวนมีสุข

ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนา

เมษายน ๒๕๖๓

สารบัญ

หัวข้อ		หน้า
๑	วัตถุประสงค์	๑
๒	ขอบเขต	๑
๓	คำจำกัดความ	๑
๔	ขั้นตอนการปฏิบัติ	๒

๑. วัตถุประสงค์

- ๑.๑ เพื่องานวิจัยของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัยดำเนินการให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์
- ๑.๒ การปฏิบัติงานวิจัยดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ป้องกันการชะงักงันในช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบหน้าที่ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังผู้เกี่ยวข้องในการทำงาน
- ๑.๓ เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรีและระเบียบปฏิบัติของราชการ
- ๑.๔ เพื่อให้เสร็จทันตามกำหนดเวลาและสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย

๒. ขอบเขต

- ๒.๑ ศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาการผลิตพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการแก้ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย
- ๒.๒ ให้คำปรึกษาและร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิจัยกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสุโขทัย

๓. คำจำกัดความ

การวิจัยและพัฒนา (Research and experimental development : R&D) หมายถึง งานที่มี ลักษณะสร้างสรรค์ ทำอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มพูนคลังความรู้หรือสร้างให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงความรู้ที่เกี่ยวกับมนุษย์ วัฒนธรรมและสังคม และการใช้คลังความรู้เหล่านี้เพื่อสร้างหรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ

การวิจัยพื้นฐาน Basic Research หมายถึง การศึกษาค้นคว้า เเชิงทฤษฎีหรือในห้องทดลอง เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ สมุทฐานของปรากฏการณ์และ ข้อเท็จจริงที่สังเกตได้ โดยยังมีได้ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนหรือเฉพาะเจาะจงในการนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ทางใดทางหนึ่ง โดยเฉพาะ

การวิจัยประยุกต์ Applied Research หมายถึง การศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่หรือเพิ่มเติมองค์ความรู้เดิม โดยมี วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ จะนำผลการวิจัยหรือความรู้ที่ ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ ประโยชน์ในการปฏิบัติอย่างใด อย่างหนึ่ง

การพัฒนาเชิงทดลอง Experimental Development หมายถึง การศึกษาอย่างมี ระบบ มีการนำเอาความรู้ที่มีอยู่แล้ว จากการวิจัยหรือจากประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานมาสร้างเป็นวัสดุ ผลิตภัณฑ์หรืออุปกรณ์ ทำให้เกิด กระบวนการผลิต ระบบและการ บริการใหม่ๆ หรือการทำให้สิ่งที่ผลิต หรือกระบวนการต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการวิจัยที่ผสมผสาน การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งเทคนิค วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เข้าด้วยกัน คณะวิจัย ชุมชนและแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิจัย ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับรอง

บุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา หมายถึง บุคคลทุกคนที่ร่วมในการปฏิบัติงานในโครงการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งผู้ให้บริการโดยตรงต่อการวิจัยและพัฒนานั้นๆ เช่น ผู้จัดการโครงการวิจัย, ผู้บริหารโครงการวิจัย และพนักงานธุรการ เป็นต้น บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา สามารถจำแนกตามบทบาทการทำวิจัย ออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

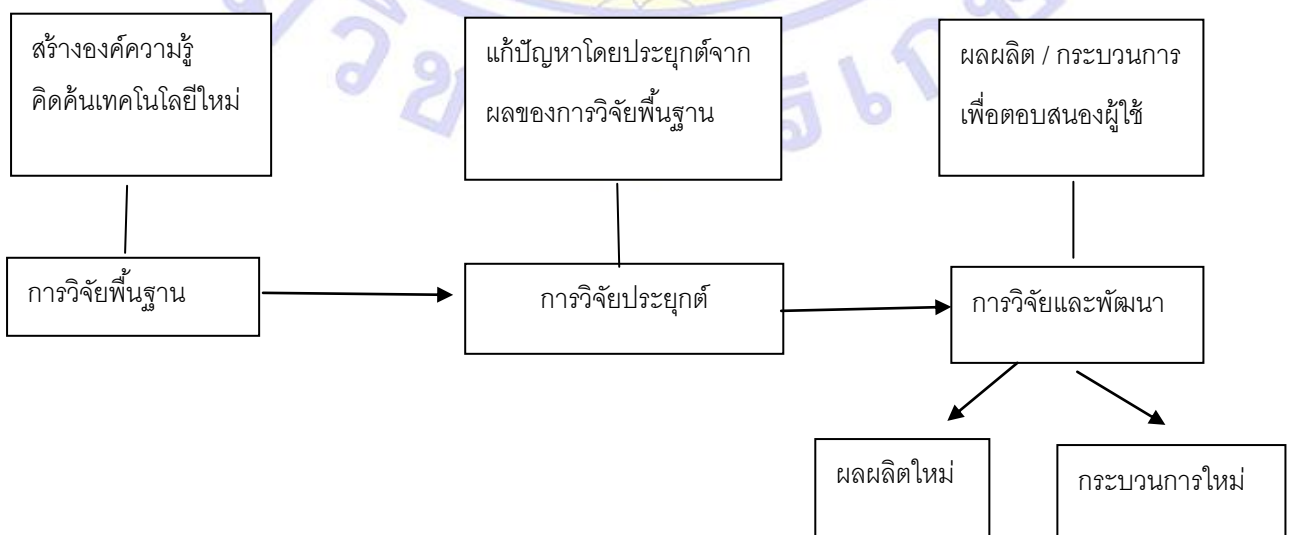
นักวิจัย หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญหรือ บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาที่มีส่วน ร่วมในการ ปฏิบัติงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด หรือการสร้างสรรค์ความรู้

ผู้ช่วยนักวิจัย หมายถึง บุคลากรผู้ซึ่งปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ และประสบการณ์ด้านเทคนิคในสาขาวิชาการ สาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขาที่เกี่ยวข้องใน การดำเนินงาน และทำงานภายใต้การควบคุมดูแลของนักวิจัย เพื่อ อำนวยความสะดวกให้งานของนักวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี เช่น พนักงานสัมภาษณ์ โปรแกรมเมอร์ พนักงาน เตรียม วัสดุดิบและอุปกรณ์สำหรับการทดลอง การทดสอบ การบันทึกการวัดผล การคำนวณและ ดำเนินการในเรื่อง อุปกรณ์และเครื่องมือ เป็นต้น

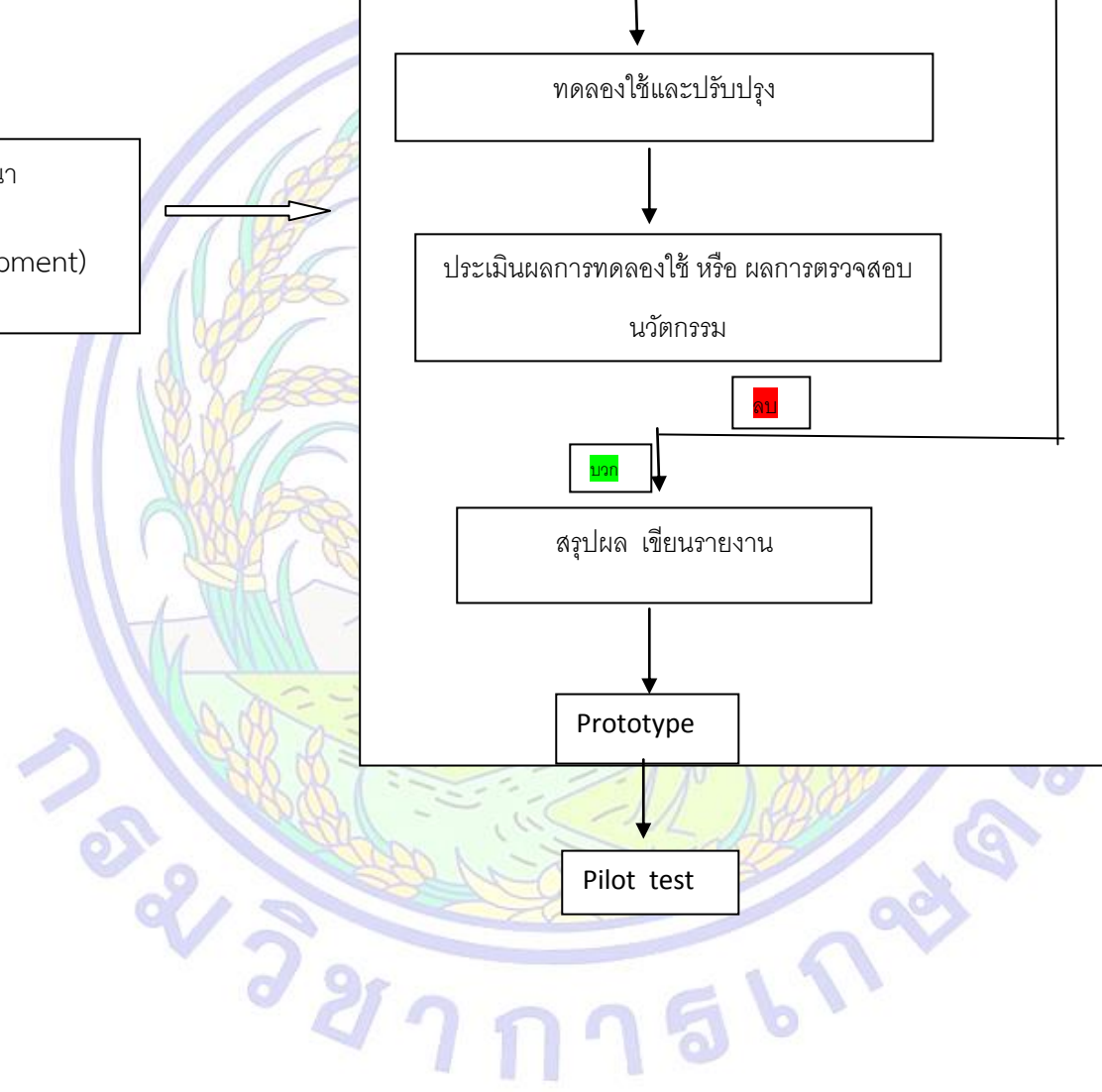
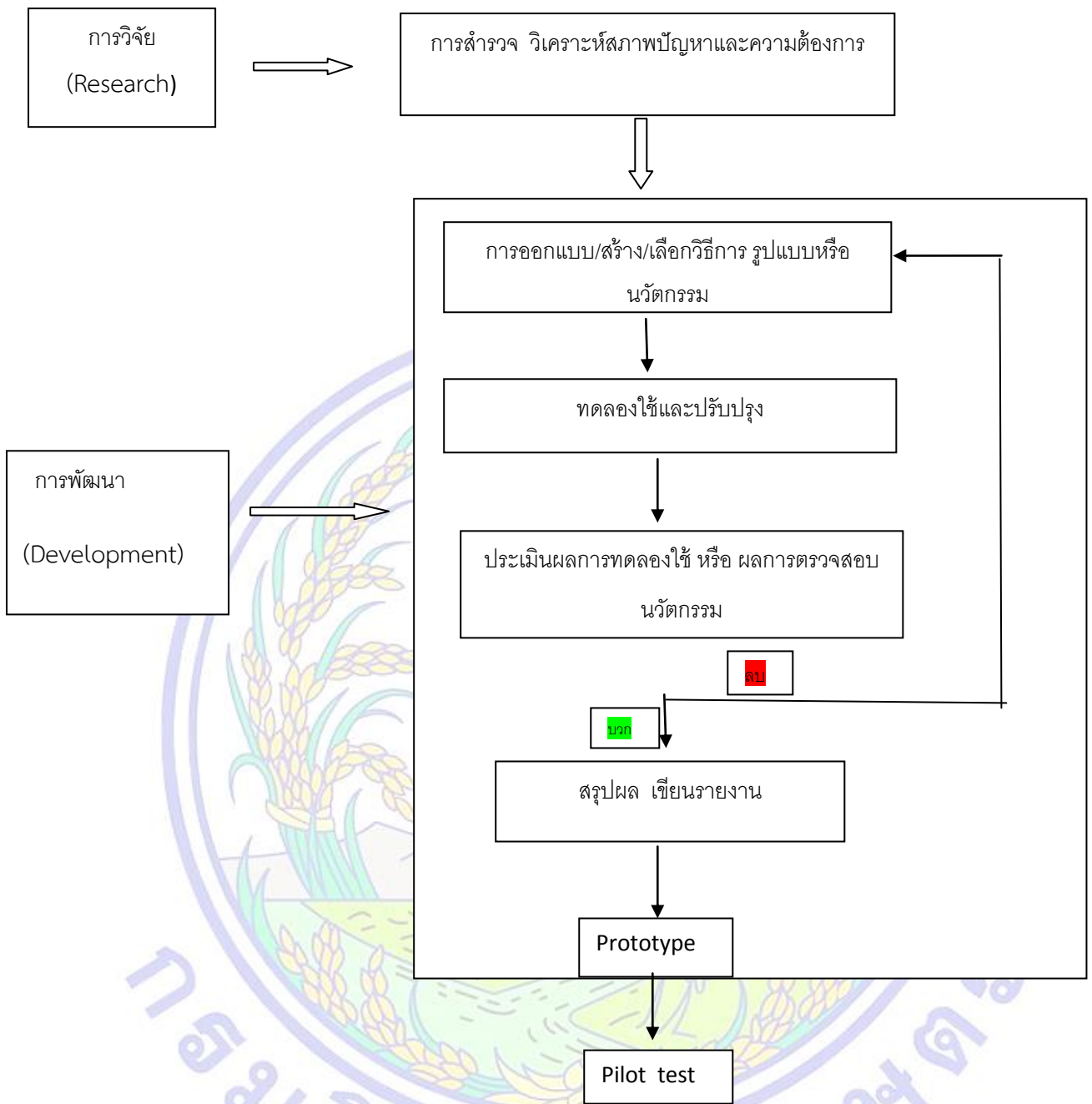
ผู้ทำงานสนับสนุน หมายถึง บุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย เช่น เลขานุการ เจ้าหน้าที่ ธุรการ พนักงานพิมพ์ ช่างฝีมือ ช่างไร่ฝีมือ คนงานเกษตรและ เจ้าหน้าที่การเงิน โครงการวิจัย เป็นต้น

๔. ขั้นตอนการปฏิบัติ

การวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เป็นกระบวนการศึกษา คิดค้นอย่างเป็นระบบ นำเชื่อถือ เป้าหมายในการพัฒนาผลผลิตและเทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สื่อ อุปกรณ์ เทคนิคหรือรูปแบบการทำงาน ระบบการบริหารจัดการ หรือ นวัตกรรมและทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เผยแพร่เพื่อพัฒนางานให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

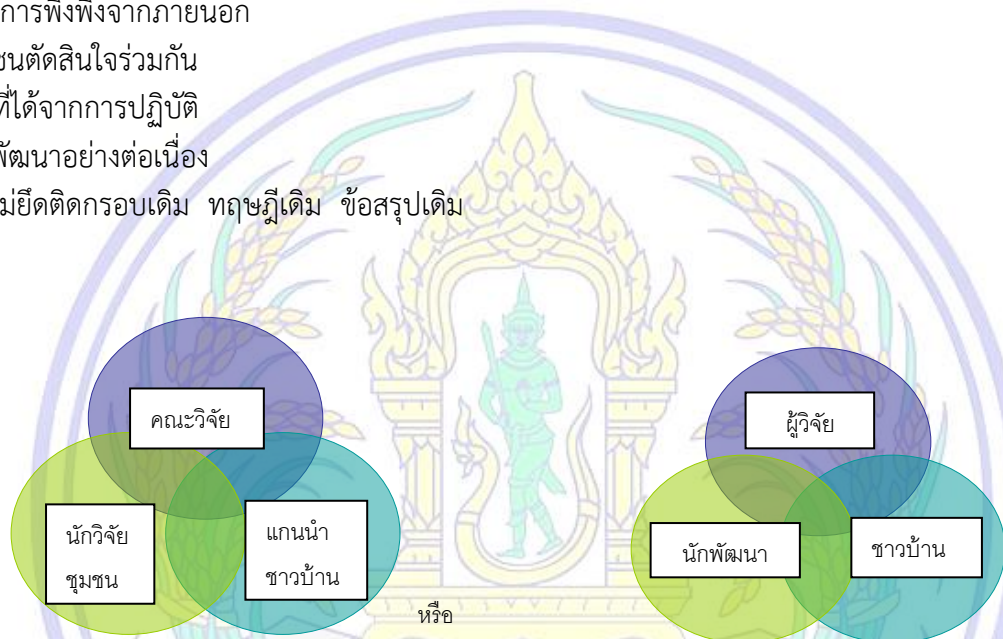
ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งเทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เข้าด้วยกัน คณะวิจัย ชุมชนและแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับรอง

ลักษณะของ PAR

1. ชุมชนเข้ามาเป็นนักวิจัยร่วม (วิเคราะห์ปัญหา วางแผนปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล)
2. การสร้างองค์ความรู้ (ผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติ)
3. การเป็นประชาธิปไตย
 - ลดการพึ่งพิงจากภายนอก
 - ชุมชนตัดสินใจร่วมกัน
4. ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
 - พัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - ไม่ยึดติดกรอบเดิม ทฤษฎีเดิม ข้อสรุปเดิม

ประโยชน์ของ PAR

1. ชาวบ้านสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่นที่จะให้ความร่วมมือ เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน
2. ปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไข
3. ผู้วิจัยได้เรียนรู้กับชุมชน เข้าใจและเกิดแนวคิดในการพัฒนา
4. ผลงานวิจัยนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันที

